

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

23. De solutionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

fidejussoris obligationem propter debitoris moram, ulcro fatearis, oportet, propter l. 49. §. 88. ff. de V. O. l. 58. §. 1. ff. h. t. quare si per moram debitoris principalis res debita pereat, tunc sicut ipse debitor principalis non liberatur, sed ad estimationem tenetur, ita pariter fidejussor, quamvis ipse in mora non fuerit. d. l. 80. §. 1. ff. de Usur.

23. *Effectus remotus* fidejussionis est actio inde competens: nempe actio ex stipulatu, si stipulatione; *condictio* verò, aut actio ex moribus, si pactò nudò fidejussum sit. Circa utramque hanc actionem.

24. *Quæres I.* Cui detur? R. dari creditori, & ejus hæredibus. Et olim quidem Creditor ante principalem debitorem fidejussorem, ejusve hæredes convenire poterat. l. 2. §. 5. & 23. C. h. t. hodie verò à Justiniano per *Novel. 4. c. 1.* introductum, aut renovatum est *beneficiū excussionis*, seu *ordinis*, quo fidejussor à creditore conventus ipsum ad principalem debitorem remittit, ejusque bona, sive facultates *excuit*, hoc est, solvendo sint, nec ne? primum inquiri, indeque credito satisfieri petit, antequam sibi molestia fiat. d. *Novel. 4. c. 1.* Quæ excussio adeò rigorosa censetur, ut usque ad sacrum, & peram fieri debeat. Jason in §. *fin. n. 6. Inst. de Act.* Hering. *tr. de Fidejussorib. c. 27. p. 1. n. 3. & seqq.* qui plenà manu de hoc beneficio agit.

25. *Quæres II.* Contra quem detur actio ex stipulatu, aut condictio ex moribus? R. dari I. contra fidejussorem: & si plures fidejussores sint, contra singulos in solidum, ita ut liberum sit creditori, à quo velit solidum perere, & eò, quem elegit, non satisfaciente, ad alium reverti possit. §. *si plures 4. & ibi DD. Inst. h. t. l. 3. & 23. C. Eod.* conventus tamen ex illis se tueri potest exceptione *divisionis*, seu *epistola D. Hadriani* ad hoc, ut creditor dividat actionem, & à singulis portionem, seu ratam petat. d. §. *si plures Inst. l. 26. l. 27. §. fin. l. 28.*

ff. h. t. l. 10. §. 1. C. Eod. De hoc Beneficio vide Carpzov. p. 2. *constit. 17. definit. 9. n. 2. & seq.* II. Datur prædicta utraque actio etiam contra hæredes fidejussoris. §. 2. *Inst. l. 4. §. 1. l. 24. C. h. t.* Et hoc sive hæredum mentio facta sit, sive non. l. 13. C. de *Contrah. & comit. stipul.* & amplius: licet etiam obligatio fidejussoria taxativè concepta fuerit, ut fidejussor solus teneatur, vel tantum, vel duntaxat. arg. l. 8. §. 4. ff. de *Pignorat. act.* Carpzov. p. 2. *constit. 20. definit. 1. & 2.*

Quæres III. Ad quid detur actio ex stipulatu, aut condictio ex moribus? R. dari ad solvendum id, quod ex fidejussione debitum. Succurritur tamen & hoc casu fidejussori *beneficio cedendarum actionum*, quò in solidum conventus, vel condemnatus solvere non cogitur, antequam à creditore actiones, quas ipse tum contra reum principalem, tum contra confidejssores habet ei cessæ fuerint. l. 13. l. 17. l. 36. l. 39. ff. h. t. l. 11. C. Eod. Sine cessione nulla fidejussori solidum solventi competit actio adversus confidejssores. d. l. 39 ff. & l. 11. C. h. t. habet tamen contra principalem debitorem actionem mandati, si eo sciente ac mandante fidejussor sit. §. 6. *Inst. h. t. junctà l. 6. §. 2. ff. Mandati.* vel negotiorum gestorum, si pro ipso absente, vel ignorante fidejussor sit, & realiter solverit. l. 4. ff. de *Negot. gest.* junctà l. 38. *in fin. ff. Mandati.* quòd si verò pro præente, & vetante, caret omni actione. l. 41. ff. *Mandat. l. fin. C. de Negot. gest.*

TITULUS XXIII.

De Solutionibus.

SUMMARIA.

1. *Solutionis homonymia.* 2. *Definitio.* 3. *Quo jure faciendæ?* 4. *usque 10. Quinam solvere possint, aut teneantur?* 10. *usque 16. Quibus solvi possit?* 16. *usque 22. Quid quantumque solvi debeat?*

D d 2

22. 45-

22. usque 28. *Qua sit forma solutionis?* 28. & seqq. *Quis effectus?*

I **C**ontractus, è quibus obligatio gignitur, excipit *solutio*, per quam obligatio contracta tollitur.

§. I.

Vox *solutionis* modò latius, modò strictius sumitur. Latius accepta significat quamcunque satisfactionem legitimam, & liberationem Debitoris, sive ea per acceptilationem, & ultroneam remissionem Creditoris, sive per delegationem alterius debitoris, sive per quemcunque alium modum fiat. *l. 54. ff. h. t. l. 176. ff. de V. S.* Strictius sumpat denotat eam tantum satisfactionem, quæ contigit per veram debiti præstationem. Quo modo hic accipitur, &

§. II.

2 *Definitur solutio, quòd sit rei debitæ debito loco, & tempore Creditori facta redditio.* Hostiens. *h. t. n. 1.*

§. III.

3 *Causa efficiens solutionis alia est remota, alia proxima.*

4 *Remota est jus tam naturale, quàm positivum: tam Divinum, quàm humanum: etenim aquissima vox est: redde, quod debes.* Seneca de *Benefic. lib. 3. c. 14.*

Proxima est is, qui solvit. Potest autem solvere.

I. Ipse debitor, habens liberam rerum suarum administrationem: qui hanc non habet, se solo non rectè solvit. *l. 5. & 17. C. h. t.* Ratio est, quia solutio est species alienationis. Unde Pupilli, qui Tutores, & Minores, aut Prodigii, qui Curatores habent, solvere nequeunt, sine horum autoritate, vel consensu. *§. ult. in fin. Inst. Quib. alien. licet, vel non. l. 14. §. ult. l. 46 & 55. ff. h. t.* Quòd si nihilominus sine hac solemnitate solverint, solutum non faciunt accipientis, & ideo nummi vindicari possunt, si adhuc extant; si verò pecu-

nia soluta fortè apud Creditorem pereat, vel cum aliis pecuniis commisceatur, tunc, ne quod in favorem pupillorum & minorenum introductum est, in damnum redundet, reconvalescit solutio, & sequitur plena liberatio. *d. l. 14. §. ult. ff. h. t. l. non omnis 19. §. si pupillus ff. de Reb. cred. l. obligari 9. §. pupillus. ff. de Auctorit. tutor. Zal. ad l. 19. §. 1. n. 8. ff. de Reb. cred.*

II. Solvere potest debitoris procurator; & quidem non tantum ille, cui solutio speciali mandato commissa est, sed etiam procurator universalis, qui instructus est mandato generali cum libera per *l. 58. & 59. ff. de Procurat. l. 9. §. 4. ff. de Acquirend. rer. domin. l. 20. §. 1. ff. de Novat. Clariss. D.D. Gletie p. 1. sect. quest. 27. sub n. 3.* adeò ut nec Dominatitahabitio hic sit necessaria: siquidem qui procuratorem omnium honorum cum libera constituit, id quoque mandare videtur, ut creditoribus suis solvat, consequenter quodlibet debitum solutum ab illo procuratore, à creditore per debitorem repeti nequit. *l. quodlibet debitum 87. ff. h. t.*

III. Non tantum ipse debitor, sed quicumque alius pro ipso etiam ignorante, vel invito solvere potest, atque ita eundem ipso jure à debito liberare. *pr. Inst. Quib. mod. tollitur obligat. l. 23. l. 40. l. 53. ff. h. t. l. 39. ff. de Negot. gest. ubi ratio additur: quia naturalis simul, & civilis ratio suadet, alienam conditionem meliorem quidem etiam ignorantis, & invito nos facere posse; deteriore non posse. Id tamen observandum est, quòd qui solvit pro debitore sciente, ac volente, actione mandati, arg. *l. 6. §. 2. ff. Mandati.* qui pro ignorante, actione negotiorum gestorum totum ab eo, pro quo solvit, repetere possit. *l. 43. ff. de Negot. gest. at qui pro debitore invito, vel contradicente solvit, careat omni actione, ex quo donandi animo alium deobligasse videtur. l. fin. C. de Negot. gest. Zoesl. ad ff. h. t. n. 4.**

C2.

7 Ceterum non minus Clerici, quam Laici solvere tenentur, quamvis Clerici speciali privilegio muniti sint, nempe ut propter debita incarcerari, vel excommunicari nequeant, sed si defacto non habeant, unde solvant, satis est, quod caveant, & promittant de solvendo debito, ubi ad pinguiorem fortunam venerint. c. 3. h. t. Imò nec omnia bona, quæ defacto habent, Creditoribus cedere tenentur, sed exemplo militum gaudent *beneficio competentia*, ut non ultra, quam facere possunt, deducta congruâ sustentatione teneantur. Panormit. in d. c. 3. n. 8. Covaruv. *variar. Resol. lib. 2. c. 1. n. 9. & c. 6. n. 8.* Menoch. *de Arbitrar. Judic. cas. 183. n. 30* P Engel *h. t. n. 1.* ubi subjungit, huic beneficio competentia à Clerico renunciari non posse, eò quod non in ipsius tantum, sed totius Cleri favorem sit introductum, ne scilicet in opprobrium totius ordinis Clericalis mendicare cogatur.

8 Hoc in loco venit examinanda *questio*: an Ecclesia, vel Successor in beneficio, aut Prælatu teneatur solvere debita ab Antecessore contracta? *Affirmo*, si debita fuerint contracta nomine Ecclesiæ, & pro ejus necessitate, vel utilitate. c. 1. h. t. Rota *decis. 399. n. 1. & 2. coram Merlino*, & post alios Cæsar de Panimol. *decis. 9. n. 27.* Quò pertinent debita, quæ antecessor contraxit pro curanda infirmitate, aut pro sua sustentatione, ut notat Panormit. in *cit. c. 1. n. 2.* & Flamin Paris. *de Resignat. lib. 1. q. 16. n. 15.* redundant enim in utilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ, quæ illum alere tenetur. Quin & impensæ funeris pro Antecessore erogata, nisi bona propria habuerit: quippe tunc hæres ejus, qui titulo hæreditario in illis bonis succedit, ad expensas funeris obligaretur. Barb. in *cit. cap. 1. n. 4.* Gemin. *consil. 1. n. 5.* Sicut etiam stare successor tenetur locationi prædii Ecclesiastici, quam Prædecessor nomine Ecclesiæ fecit. Barb. *loc. cit. n. 5.* Nego, si Prædecessor debita

nomine suo vel pro propriis, aut alienis, non Ecclesiæ usibus contraxerit: ne alieno facto Successor, vel Ecclesia prægravetur. Vallens. *h. t. n. 4.* Neque obstat, quòd Successor sit sui in prælatura Antecessoris quasi hæres juxta Gloss. in *cit. c. 1. v. prædecessoris*, ad hæredem autem defuncti, sicut jura & commoda; ita etiam obligationes & onera transeant per l. 26. ff. de R. J. quoniam successor antecessoris tantum improprie hæres dicitur, quatenus in eadem sede & prælatura succedit; non proprie, cum jus suum non consequatur à defuncto, sed electione, collatione, alijsve modis beneficium Ecclesiasticum conferentibus: neque una cum antecessore persona censeatur, neque prælaturæ seu beneficii acceptatione ad alia debita solvenda, quam quæ pro necessitate, vel utilitate Ecclesiæ contracta sunt, sese adstrinxerit. Covaruv. *lib. 2. Var. resol. c. 15. num. 16.*

9 Porro si dubium sit, an debita ab Antecessore pro utilitate, aut necessitate Ecclesiæ contracta fuerint? tunc si solennitates alienationis intervenerint & solutio fieri possit per res mobiles non pretiosas, præsumitur ita factum esse, consequenter Ecclesia contrarium, scilicet pecuniam creditam in utilitatem versam non esse, probare tenebitur. Menoch. *de Arbitrar. jud. cas. 432. num. 3.* Secus, si solennitates non fuissent adhibitæ aut solutio fieri nequeat sine distractione bonorum immobilium, aut mobilium pretiosorum; tunc enim non tenebitur successor, nisi creditor probet versio- nem in Ecclesiæ utilitatem. Imola in *d. c. 1. h. t.* Butrius in *c. penult. n. 9. de Fidejussoribus* cum aliis relatis per Menoch. *cit. cas. 432. num. 18.* qui *num. 24.* subdit, hac in re multum tribuendum esse arbitrio judicis, qui animadvertet, an Prælatu ille consueverit, mutuo sumere pecunias, & expendere pro Ecclesiæ utilitate? utrum summa sit magna an parva? num concurrat *verisimilitudo versio-*

nis, nec ne? quâ concurrente creditor ad probandam versionem cogi non debet.

§. IV.

10 *Subiectum* solutionis est is, cui solvitur. Rectè autem solvitur.

I. Creditori ipsi, qui rerum suarum administrationem habet; & quidem volenti, & invito; vel certè si creditor solutionem debitò loco, & tempore factam recipere nolit, poterit debitor eas pecunias Magistratui consignare, & ita à debito principali, & ab usuris in posterum liberatus erit. *l. 9. C. h. t.*

11 II. Quodsi creditor rerum suarum administrationem non habeat, rectè ipsius Tutori, vel Curatori solvitur. *l. 14. ff. h. t.* Rectius tamen decretum & Autoritas Judicis adhibetur: tunc enim debitor plenissimam liberationem consequitur, adeò ut nec beneficium restitutionis in integrum locum habeat, ut cunque pecunia soluta malè pereat; cum aliàs pupilli, & Minorenes ex causa etiam contra solutionem sibi cum auctoritate Tutoris, & Curatoris, vel ipsi Tutori, aut Curatori factam restitutionem in integrum petere possint. §. *ult. Inst. Quib. alien. licet. vel non l. 1. ubi Gloss. & DD. C. Si advers. solut.* Nisi cum restituitur ex SC. Trebelliano hæreditas, solvantur pensiones, aut usuræ non excedentes metas biennales, & summam centum solidorum; nam in his ad consecutionem plenissimæ liberationis sufficit solius Tutoris, aut Curatoris interventus. *l. penult. C. ad SC. Trebel. l. sancimus 25. C. de Administrat. Tutor.*

12 III. Rectè solvitur procuratori creditoris; ita tamen ut distinguendum sit inter procuratorem *in rem suam*, & inter procuratorem *in rem alienam*. Illi sine dubio rectè solvitur, cum in effectu sit Dominus erediti. *l. 13. §. 1. ff. de Pact. l. 25. in fin. ff. de Procurat.* Si sit Procurator in rem alienam, tunc si est datus ad lites, non rectè ei solvitur. *l. 13. pr. ff. de*

Pact. l. 86. ff. h. t. Si verò datus est ad negotia, non aliter ei solvi potest, quam si vel habeat speciale mandatum de recipienda solutione, vel ei omnium negotiorum administratio commissa sit. *l. 12. pr. ff. h. t.* qui enim aliquem præponit omnibus negotiis suis, intelligitur etiam mandare debitoribus, ut tali procuratori solvant. *l. 34. §. 3. ff. Eod.* Planè factâ revocatione mandati, & cognitâ Debitoribus, hi non amplius rectè solvunt procuratori revocato. Secus, si ignari revocationis solverint bonâ fide, tunc namque meritò dicendum est, eos solvendo liberari. *d. l. 12. §. 2. & l. 34. §. 3. Zoësius ad ff. h. t. n. 9. & 11.*

IV. Rectè solvitur Creditori Creditoris, etiam sine hujus mandato; ita nimirum, ut si sine jussu ejus debitor solvat Creditoris creditori, liberatio non ipso jure, sed ope duntaxat exceptionis contingat, quatenus, si forte postea creditor immediatus nihilominus peteret, quod jam ejus creditori solutum est, eundem debitor exceptione doli repellere posset. *l. si opera 6. v. idem est. & ibi. Bartol. ff. de Dole mali except.*

V. Rectè solvitur servis, & filiis familias, si ipsi exigendis pecuniis præpositi sint, aut liberam habeant peculii administrationem. *l. 18. l. 49. l. 51. ff. h. t.*

VI. Rectè solvitur ei, qui solutionis causâ in contractu adjectus est, puta hoc modo: *mibi, aut Titio decem dare promissus*; quamvis enim eo casu tota obligatio mihi quaratur, solvi amen Titio adjecto etiam me invito rectè potest, & debitor ipso jure liberationem consequitur. §. *4. Inst. de inutil. stipul. l. 10. l. 12. §. 1. & 3. ff. h. t.* factâ autem solutione adjecto, creditori datur actio mandati contra adjectum, tanquam mandatarium, ad restituendum solutum. *d. §. 4. Inst. l. 131. §. 1. ff. de V. O. l. 98. §. 5. ff. de hoc tit.*

§. V.

§. V.

16 *Materia, seu Objectum* solutionis est id, quod solvitur; ex parte ejus.

Requiritur I. Ut solvatur id ipsum, quod debetur: invito enim creditori, inquit *J.C. Paulus l. 2. §. 1. ff. de Reb. credit.* aliud pro alio solvi non potest; nec pretium quidem speciei promissæ, cum in speciem cedat affectio & aliud sit pretium, aliud res. *l. 1. ff. de Rer. permut. l. 88. ff. de V. S.* nec res alia æquè bona, cum ea non debeatur, & invito creditori adimi non possit jus quæsitum, quod ipse habet ad rem determinatè debitam.

17 *Dubitat* I. Utrum in eadem specie monetæ faciendæ sit solutio, in qua v. g. mutuum datum est? Id, quod negandum, nisi de eadem specie reddenda expressè conventum sit, aut Creditor ex solutione monetæ in diversa materia, aut forma damnum pateretur per *l. 65. §. 1. ff. de V. O. l. 99. ff. b. t.* pecunia enim in suo genere regulariter mutuum functionem recipit, & in ratione proportionati valoris omnes nummi sunt ejusdem generis, nec in solutione attenditur materia, sed valor, & æstimatio. *l. 1. ff. de Contr. ab. empr. l. 65. §. 1. ff. de V. O.* Hinc in *l. 1. l. 9. l. 35. ff. de Auro & argento legat.* dicitur legato auro vel ipsum aurum, vel pretium auri præstandum esse: Ut proinde aliud pro alio non solvatur, si moneta argentea pro aurea, vel minuta pro grossa reddatur, dummodo secundùm valorem proportionatum, & in moneta proba; reprobæ enim pecunia solventem non liberat. *l. eleganter. 24. §. 1. ff. de Pignorat. act.* Plane jure novissimo si summa solvenda est notabilis quantitatis, Creditor invitus non cogitur recipere solutionem in pecunia minuta ultra *25. florenos. Recess. Imp. de Anno 1559. §. die jetzt gemeldten.*

18 *Dixi: Regulariter pecuniam recipere mutuum functionem*: etenim de illo casu, quo moneta mutatur, & vel nova deterior, aut

mellior cuditur, vel antiquæ monetæ pretium propter defectum forsan & abundantiam materiæ crescit, aut decrescit, præcipua & in universo jure vix intricatior difficultas est, quò modò scilicet, & quantum in tali casu sit solvendum, vel utrùm attendi debeat valor præsentis temporis, vel illius, quo v. g. mutuata est pecunia? qua de post alios consule *P. Engl ad h. t. n. 13.*

Dubitat II. An obligatus ad factum præcisè teneatur facere, an verò liberetur locò facti solvendo interesse?

Prima & communior sententia est, liberari promissorem, adeoque teneri solum disjunctivè, vel præstare factum promissum, vel ejus locò solvere interesse. Ita *Bachov. ad Treutl. vol. 2. disp. 27. th. 1. lit. L. Eckoldt. ad ff. de V. O. n. 16. Donellus, Duarenus, Harprecht, Ludwell, & innumeri alii propter textus in l. 13. §. 1. ff. de Rejudicata. l. 72. pr. l. 81. pr. l. 84. l. 112. §. 1. l. 122. §. fin. ff. de V. O.*

Alteræ & probabilior sententia vult, promissorem facti præcisè obligari ad ponendum factum, si ejus præstationem urgeat creditor. Ita *Zoël. ad ff. de V. O. n. 53. Corasius 2. Miscell. 3. Bronchorst. cent. 4. assert. 41.* Ideo, quia promissor dandi præcisè obligatur dare, nec liberatur offerendo interesse pro re promissa, ne scilicet aliud pro alio invito Creditori obtrudatur. Ergo idem quoque dicendum de Promissore faciendi. Neque juvat, si dicas, quod in promissione dandi sola res promissa in obligatione sit secundùm omnem intentionem promittentis, adeoque sola etiam in solutione esse debeat: econtra in promissione faciendi factum quidem principaliter, & expressè in obligationem veniat, ac virtualiter, & ex mente interpretativa promittentis succedat obligatio ad interesse, ita ut si is nolit præstare factum, non possit invitus ad id cogi sed audiendus sit offerendo interesse; nam contra est, quòd hoc ipsum, an promissio faciendi

ita

ita se habeat? crinomenon sit, & manifesta petitio principii. Facit insuper pro hac sententia textus in §. 1. *Inst. de Actionib.* ubi dicitur: quod actione in personam quis intendat, adversarium ei dare, aut facere oportere. Ecce hic ly oportere cadit super utrumque terminum, super dare, & super facere æqualiter. Ergo facit idem utrinque jus obtinere, ergo si obligatus dare præcisè tenetur ad dandum, etiam obligatus facere præcisè tenebitur ad faciendum, nec audietur offerendo interesse pro facto promisso.

Ad iura in speciem contraria potest responderi, ea vel loqui de casu, quo factum promissum amplius præstari nequit; vel hoc solum velle, quod creditor post commissam moram non teneatur ulterius recipere præstationem facti, sed possit determinatè ad interesse agere.

20 II. *Requiritur*, ut solvatur res propria debitoris, si ejus obligatio ad dandum tendat: solvendo enim alienam hoc casu debito non liberatur. *l. 17. l. 78. l. 94. ff. h. r.* nisi ea res vel usucapta fuerit à Creditore. *l. 60. ff. Eod.* vel bona fide ab eodem consumpta *d. l. 17. & l. 94. pr. & §. seqq. ff. h. r.* Aliud est, si obligatio tendat ad tradendum, ut in venditione; ubi sufficit præstare emptori, rem habere licere. *l. ex empto. II. §. 2. ff. de Action. empt.*

21 III. *Requiritur*, ut solvatur totum illud, quod debetur, nec enim regulariter permittitur, ut Debitor invito Creditori particulatim solvat. *l. 41. §. 1. ff. de Usur. l. 9. C. h. r.* quia quod simul acceptum est, simul reddi debet: & una obligatio una solutione tollenda est, cum plerumque solutio, & exactio partium non minima habeat incommoda, teste ipso JC. in *l. 3. ff. Famil. ercisc.* Gomez. *Var. res. sol. lib. 2. c. 10. Gail. 2. observ. 10. n. 7.*

22 *Exceptio est* I. Si Creditor ultrò admittat particularem solutionem; quò refertur, quod dicitur in *sine §. 1. Instit. Quib. mod. tollitur*

obligat. ibi: quod debetur, pro parte rectè solvitur; intellige, Creditori volenti, non etiam invito. II. Si aliter inter debitorem, & creditorem conventum fuerit. l. 41. §. 1. ff. de Usur. Hoc autem conventum esse præsumitur, si solutio promissa sit in duobus locis copulativè v. g. Ephesi, & Capua. *l. 1. §. 4. ff. de eo quod certo loco.* III. Si favor libertatis hoc suadeat. *arg. l. 4. §. 6. ff. de Statu liber.* IV. Si tantum per partes creditum sit: tunc enim etiam per partes rectè solvitur, quia obligatio eo modo distrahi potest, quo contracta est. *l. 35. ff. de R. F. c. 1. X. Eod. Gibal. de Usur. l. 1. c. 3. art. 4. n. 2.* V. Si quis ex diversis causis eidem Creditori aliquid debebat; puta decem ex locatione, & centum ex mutuo: hoc siquidem casu eo ipso, quòd sint diversa debita, etsi eodem forte die contracta unum sine altero, etiam priore, solvere licet. *l. 10. C. h. r.* VI. Si debitum ex una parte sit liquidum, vel confessatum, non ex alia: quippe tunc Creditor cogitur accipere partem liquidam, aut confessatam debiti, donec de altera parte constet, utrum verè debita sit, nec ne, de quo etiam loquitur *l. quidam. 21. ff. de reb. credit. & l. 8. ff. Si pars heredit. partatur.* Plures alias exceptiones affert Harprecht ad *pr. Inst. Quib. mod. re contrab. oblig. n. 47. & seqq.*

§. VI.

Forma solutionis stat in legitima redditio-23
ne ejus, quod debetur. Ut autem talis sit, facienda est secundum legem conventionis debitor locò, & justò tempore. Unde
Quares I. Quò modò solutio fieri debeat
ratione loci?

R. I. Si certus locus solutioni adjectus est, solvi debet in loco convento. *l. is, qui 9. ff. de Eo, quod certo loco.* nec alibi à Debitore peti potest, & si alibi Creditor peteret, locò plus petiisse diceretur. *l. 2. §. si quis Ephesi ff. Eod.* Verùm quia contingere posset, ut nunquam à

De-

Debitore petere liceret, si nunquam ad locum destinatum veniret, ideo Prætor concessit, ut Debitor etiam extra illum locum utiliter conveniri possit, dummodo loci, ubi solutio facienda esset, mentio fiat. *l. 1. ff. Eod. Mysing. ad §. si quis agens. §. plus autem. n. 10. Inst. de Actionib.*

¶ II. Si locus, ubi solvi debeat, non est expressus, tunc si debitum venit ex contractu mere gratuito, qualis est, ubi aliquid accipitur, sed nihil redditur, solutio debet fieri in loco, ubi res erat tempore donationis, aut promissionis factæ: neque erit expensis Donatoris transferenda ad Donatarium, aut Promissarium abientem, nisi aliud actum fuerit. *Lessius de F. & F. lib. 2. dub. 8. n. 59.* Si verò debitum venit ex ejusmodi contractu, unde idem, quod acceptum est, reddi debet, redditio debet fieri in loco rei acceptæ: Depositarius ergo reddet depositum in loco, ubi custodiendum accepit: Commodatarius rem commodatam, ubi ei commodata fuit. *Gibal. de Usur. lib. 1. c. 3. n. 4. n. 7.* Si debitum venit ex tali contractu, ubi aliud accipitur, aliud præstatur, ille locus intelligitur solutioni destinatus, in quo res, pro qua solvendum, tradita est, sive ibi contractum fuerit, sive non: & ideo in emptione venditione pretium debet solvi in loco mercis traditæ: in locatione conductione merces, seu pensio in loco rei ad usum concessæ, vel operæ præstitæ. *Gibal. cit. lib. n. 8.* Si denique debitum ex delicto enatum sit, solutio ibi facienda est, ubi Creditor moratur: Debitor siquidem ex injusta læsione tenetur perfecte indemnem servare læsum. *Clariff. D. D. Gletle ad Inst. h. t. n. 5.*

¶ Quæstio II. Quò modò solutio fieri debeat ratione temporis?

¶ I. Si certus terminus solutioni præfixus est, solvi debet in termino convento: quia juxta *l. 5. ff. h. t. solidum non solvitur non minus quantitate, quam die.* Et hoc etiam non

urgeatur Debitor, cum dies ipse interpellet pro Creditore *c. fin. de Locat. & conduct. l. 12. C. de Contrah. & commit. stipul.* Quòd si talis dies adjectus sit, qui possit referri ad plures, veluti: *dabis in Paschate? dabis Calend. Augusti;* de proximo paschate, de proximis Calendis censetur cogitatum. *l. 41. pr. ff. V. O.* At potest tamen debitor etiam ante tempus conventum, aut, si in diem debitum sit, ante adventum diei solutionem offerre Creditori, & hic tenetur eam accipere, modò dies Debitoris gratiâ (ut communiter solet *l. 17. ff. de R. l. l. 40. §. 1. ff. de V. O.*) adjectus fuerit. *l. 70. l. 98. §. 4. ff. h. t. l. 38. §. 16. l. 137. §. 2. ff. de V. O.* Secus, si in commodum, & favorem Creditoris. *l. 15. ff. de Annuis legat. Zoël. ad ff. h. t. num. 31. Carpz. p. 2. constit. 28. defin. 11. & seqq. Harprecht ad pr. Inst. Quib. mod. re contrah. oblig. n. 101. & seqq.*

Sed quid si aliquis errore facti solvat hodie, cum primò solvere debeat post semestre, habetne conditionem indebiti, quasi plus solverit? Quòd nego, si pecunia fuerit debita in diem certam, ut hic ponitur. *l. 10. l. 17. ff. de Condiel. indeb. Affirmo,* si sit debita in diem incertam per *l. 56. ff. Eod.* Est autem dies incerta vel incertitudine, an sit exitura; vel incertitudine, quando sit exitura; vel utràque incertitudine, an, & quando sit exitura? Primi, & tertii generis dies resolvitur in conditionem *l. 77. ff. de Condit. & Demonstr. l. 1. 4. 21. & 22. ff. Quando dies legat. adeoque quòd ante ejus adventum solutum, indebitum fuit, & repeti potest per *l. 16. 18. & 48. ff. de Condiel. indebit.* Diversum obtinet secundum communem, si dies fuerit incerta tantum, quando sit eventura; veluti: *solvam, quando moriar:* quia hoc in calu certum est, id, quòd solutum fuit, debitum iri. *d. l. 17. & 18. ff. Eod.* Exitimem tamen juri, & æquitati magis contentaneum, ut quòd in diem etiam certum de-*

betur, si quid per errorem facti ante adventum diei solutum est, id saltem repeti possit, quod tempore intermedio extra sortem ratione prapropere solutionis lucro Creditoris cessisse, Debitor probaverit: quis enim ferat, ut cum damno Debitoris sine ipsius culpa Creditor locupletetur? Neque adversantur *cit. l. 10. & 17. ff. de Condi. indeb.* ut quae vel de repetitione sortis principalis, non verò lucri, vel de rebus talibus, quarum repetitio nullam vel modicam utilitatem affert, commode accipi possunt.

27. §. II. Si de tempore solutionis nihil actum est inter partes, differri potest solutio, donec Creditor petat debitum: quia prudenter interim cogitari potest, Creditorem non esse invitum quoad dilationem solutionis. arg. *l. debitoribus praesentes. 10. ubi DD. C. de Pignorib. nisi debitum descenderet ex delicto: nam ad restituendum v. g. furto ablatum, primum quodque tempus pro termino est secundum Sylvestrum V. mora q. 1. aut nisi Creditor forte non peteret debitum ex aliqua ignorantia, timore, impotentia, aliave de causa, unde debitor posset conijcere, se invito Creditore differre solutionem: tunc enim, si non statim solvat, erit in mora culpabili. Molin de F. & F. disp. 564. Carpz. p. 2. constit. 28. definit. 19. & Ego ad tit. de Sponsal. & matr. n. 52.*

§. VII.

28. Finis solutionis est extinctio obligationis non tantum principalis, sed accessoriae.

§. VIII.

29. Effectus solutionis, alius est ex parte Creditoris, alius ex parte Debitoris, alius ex parte rei soluta.

Ex parte Creditoris est iste, quod in eum transeat dominium rei ex obligatione dandi soluta, & quidem irrevocabiliter. *l. 10. C. h. t.* si modò & solvens Dominus fuit: quoniam si non fuit Dominus, Creditor tantum ponitur in conditione usucapiendi solutum. *l. 46. ff. de Usucap.*

Effectus ex parte Debitoris est, quod ipso jure liberetur à debito, & consequenter tollantur obligationes accessoriae, tum rerum, tum personarum; ut sunt fidejussores, pignora, & hypothecae. *pr. Inst. Quib. mod. tollitur oblig. l. cum quis. 38. §. 2. l. in omnibus 34. ff. h. t. l. 71. ff. de Fidejuss.* sicut namque obligatio accessoría ab initio non constituitur, ubi nulla est principalis, ita hác sublatà, illa quoque exspirat. *l. 2. ff. de Pecul. legat. l. cum principalis. 178. ff. de R. l.*

Scrúpulo non caret: in quale debitum solutio imputetur, si ex pluribus causis obligatus aliquam summam solvat, nihil exprimens, quam causam, seu debitum velit dissolvere? Communiter placuit, quod debitor semper censeatur duriores causam, & obligationem voluisse dissolvere, per quam scilicet plus gravatur; ut ecce; si quid debeat sub hypotheca, sub poena, vel usuris, aliud sine istis cenetur illud solvere, quod debet sub hypotheca, poena, vel usuris. *l. 1. l. 3. l. 97. l. 103. ff. h. t.* cum enim tali casu in potestate debitoris sit liberè determinare, in quodnam debitum velit solutionem imputare, per text. in *l. 1. C. h. t.* semper in dubio praesumitur facere id, quod sibi utilius est. *Molin. de F. & F. disp. 565. Menoch. 4. praesumpt. 136.* Hoc ita, si utrumque debitum sit principale: nam si alterum sit accessorium, puta, si debeat aliquis mille ex mutuo, & quingentos ex usuris, quas decem annis non solvit, offeratque quingentos, tali casu censetur debitor solvere usuras, non capitale: quamvis enim debitori utilius foret, talem pecuniam ex capitali deducere, quandoquidem hóc pacto minuerentur usurae, cum usurae usurarum non debeantur, a tamen de jure, quia in tali casu non est in potestate debitoris, sed creditoris, in quam summam velit imputare, cum creditor justè possit petere, solvi prius usuras, quam capitale, ideo non censetur, id actum, quod debitori, sed

quod creditor utilius est. *l. 7. §. 3. ff. h. t. l. 1. §. 1. Carpov. p. 2. constit. 29. def. 17.*
 2. Potest facta solutione debitor chirographum, si quod dedit, a creditore per conditionem sine causa repetere potest. *l. ult. C. h. t. vel etiam ad id exhibendum agere. l. ult. C. ad Exhibend.* Quod si nullum chirographum datum sit, aut quod datum est, amissum fuerit, potest a creditore petere apocham, vulgo *quittantiam* vocant, qua contineatur confessio debiti soluti. *Gail. 2. obs. 37. Eckolt. ad ff. h. t. §. 9.*

3. *Effectus solutionis ex parte rei soluta est,* quod praesumatur fuisse debita, ita ut solvendi qui indebitam se solvisse asserit, incumbat onus probandi. *c. fin. h. t.* non enim verisimile est, quod diligens Paterfamilias jactet sua; praesertim si solutio facta sit ex causa aliqua praesentis. *l. item de indebitis. 25. ff. de Probat.* nisi periona, quae solvit sit privilegiata, ut pupillus, minor, mulier, miles, & rusticus; quae non ante intelligitur debite solvisse, quam is, qui accepit, debitum sibi fuisse probaverit. *d. c. fin. Junctis Gloss. h. t. & d. l. cum de indebitis §. fin. autem.*

Accipere humanum est, inopi donare Deorum. Nunquam tam paucos crede fuisse Deos.

§. I.

Donationis verbum originem trahit a dono, quasi dono donatio, teste JC Paulo in *l. Senatus. 35. §. donatio 1. ff. de Mortis causa donat.*

§. II.

Definitur donatio, quod sit liberalitas, quae nullo jure cogente in alterum exercetur. arg. l. 1. & 29. ff. h. t.

§. III.

Dividitur I. in perfectam, seu realem, & imperfectam, seu verbalem. Perfecta, seu realis est, qua donans rem alteri, & actu donat, & simul in effectu tradit. Et haec donatio propriissime dicitur, & definiti potest; liberalis doni donatio. Donatio imperfecta, seu verbalis est conventio de dono donando, scilicet cum quis per verba de praesenti actu quidem alteri rem donat, dicendo v. g. dono tibi hunc librum, vel equum, sed forte absentem, vel adhuc usui necessariam nondum tradit.

*II. Dividitur in donationem gratuitam, & remuneratoriam. Gratuita est, quae sit seclusa omni prorsus obligatione tam justitiae, quam gratitudinis ex parte donantis, adeoque ex pura pura liberalitate, & absque meritis Donatarii. Et haec proprie donatio appellatur in *l. 1. ff. h. t.* Remuneratoria est, quae sit ex aliqua obligatione, non quidem justitiae, sed gratitudinis ex parte dantis ob merita Donatarii. Et haec non est proprie dicta donatio, etsi absolute donatio dici possit, cum satis sit rem donatam non esse debitam ex jure, seu justitia juxta *d. l. 29. ff. h. t.* Ubi tamen illud breviter noto, quod statuta, aut leges odiosae de donatione loquentes non sint extendendae ad remuneratoria, nisi aliud ex verbis, aut sine legis expressè colligatur, siquidem in odiosis terminus donationis strictè*

Est

TITULUS XXIV.

De Donationibus.

SUMMARIA.

1. Donationis etymologia. 2. Definitio. 3. usque 6. Divisio. 6. Origo. 7. usque 15. Quinam donare possint, qui non? 15. 16. 17. Quae res donari queant? 18. usque 25. Quae ex parte donantis requirantur, quae ex parte Donatarii? 25. Quis sit finis donationis? 26. 27. Quis effectus? 28. & seq. In quibus causis revocari possit donatio?

Nunc ordo nos ducit ad donationis materiam, charam quidem, sed in praxi raram, nam ut Poeta cecinit.